

Hai Mươi Năm Công Chánh Hải Ngoại

VÂN PHỐ HOÀNG ĐỐNG

Khi Thúy Kiều gặp lại Kim Trọng, Nguyễn Du viết:

Mươi lăm năm ấy biết bao nhiêu tình?

Dù là mươi lăm hay hai mươi năm hay lâu hơn nữa, nhưng nếu còn có dịp gặp lại nhau, thì cơ hội ấy phải được xem là một diêm phúc. Nghĩ cho kỹ, ngày gặp nhau nên được chúng ta khắc tâm như là một chuyện chẳng đặng đừng. Qua năm thời kỳ và phần kết luận, bài này sẽ lần lượt trở về quá khứ, theo diễn biến tự nhiên, để cố gắng tìm một giải đáp cho nỗi khắc khoải chung mà không một ai trong chúng ta đã không một lần tự hỏi lòng mình: nên giúp hay không nên giúp?

THỜI KỲ KẾT TỤ.

Sau ngày 30/4/75 không lâu, Lá Thư Ái Hữu Công Chánh (LTAHCC) chào đời. Vỏn vẹn có mấy trang, LTAHCC đánh dấu giai đoạn kết tụ của gia đình Công Chánh khắp Mỹ Châu. LTAHCC đáp ứng nhu cầu cần biết tin tức của bà con, bạn bè, ai đi được, ai bị kẹt, ai mất, ai còn, ai làm gì ở đâu. Cũng giống như diễm tập trung của các tàu di tản ngoài khơi Thái Bình Dương hay các trại tạm cư trên đảo Guam hay khắp cùng nước Mỹ, LTAHCC là cái tròn ốc ở đó tất cả các nguồn tin đều xoáy chảy vào để lớn lên với nhiều trang hơn, danh sách ái hữu (AH) với địa chỉ dài và rõ ràng hơn và tầm hoạt động rộng ra khắp thế giới.

AH bắt đầu trông ngóng những Lá Thư (LT) kế tiếp để biết thêm tin tức, để có cơ hội thông báo cuộc sống của mình cho bạn bè biết, để tìm jobs, và để biết về hoàn cảnh sinh hoạt của các địa phương khác. Sợi dây thân ái mỗi ngày mỗi thắt chặt và đậm đà hơn. Thơ, truyện, chuyện tâm phào, trào phúng được dịp hàn huyên kể lể. Giá trị thực tế và tâm lý của LT đã được thử thách bởi thời gian và tồn tại với thời gian. Hôm nay nhìn lại những chyện đường đã đi qua, chúng ta phải ngạc nhiên công nhận sự trưởng thành của LTAHCC.

LTAHCC là một tờ báo đất nhất thế giới, với một lối quản trị đặc biệt không giống với một tờ báo nào. Tôn chỉ của tờ báo không được viết thành văn, với một

ban biên tập tự nguyện, độc lập về tài chánh. Bài vở phong phú tự do, LT không sống vì quảng cáo, không bán, không biếu, chỉ dành cho AH mà thôi. LTAHCC là một sản phẩm của tinh thần du kích mà chúng ta thừa hưởng được từ những thời kỳ lịch sử xa xưa. Bản doanh của LT lưu động, tự túc, với một lối điều hành dân chủ, độc lập, lợ lửng con cá vàng, quyền biến, tùy cơ, theo tinh thần liệu cơm gấp năm cỗ hữu của dân tộc. LTAHCC là một trong những tờ báo của dân tị nạn VN còn hoạt động rất mạnh, càng lâu càng phong phú, dẻo dai, thách thức chu kỳ sinh lão bệnh tử của con người.

THỜI KỲ PE.

Sau bốn năm định cư, thời kỳ này cũng là thời kỳ vừa làm vừa ôn tập nghề nghiệp để chuẩn bị lèo chống cho kỳ thi hội cấp bằng PE sau khi đã đỗ kỳ thi hương với cấp bằng EIT hai năm trước đó như trường hợp của tiểu bang Oregon. Hầu hết AH chúng ta thi đậu đỗ đó. Lúc bấy giờ tin vui thi đỗ tới tấp xuất hiện trên LT. Người đi trước truyền kinh nghiệm cho kẻ đến sau bằng cách cho mượn sách vở và chỉ báo mánh lối thi cũ. Chúng ta đã rất lấy làm hãnh diện cầm được mảnh bằng PE trong tay, hy vọng nó là chìa khóa để mở đường hoạn lộ thênh thang, do đó tiếp tục đóng niêm liêm đều đẽo để về sau nhận thấy rằng bằng PE chỉ là một tấm giấy treo tường để trang trí cho le thôi.

THỜI KỲ TÌM JOB.

Kể ra thì việc kiếm job đã bắt đầu ngay từ khi chúng ta mới đặt chân lên đất Mỹ và hiện còn đang xảy ra dài dài. Nhưng tiến trình hợp lý của việc kiếm job đúng nghề nên được xem như giai đoạn kế tiếp của thời kỳ PE. Tụu trung chúng ta đã làm đủ mọi thứ không phải nghề CC không mà thôi. Những người may mắn kiếm được việc đúng nghề ngay, kẻ không may phải bắt đầu bằng những nghề khác, nhưng rồi ra ai cũng bằng lòng với công việc của mình. Chúng ta đã chia nhau hoạt động trong mọi lãnh vực từ công đến tư. Từ Công Chánh Thành Phố, CC Quận đến CC Tỉnh, và CC trong các hãng tư. Đa số được tuyển dụng ở cấp trung. Chúng ta thấy những tin

tức như AH A đã được job bở 35K mỗi năm, AH B đi làm cố vấn nước ngoài, AH C được bổ làm kỹ sư cho “Bộ” Công Chánh Giao Thông Tiểu Bang X v.v...

Dân tị nạn VN thường hay kháo với nhau rằng dân tộc đen làm việc chăm hơn dân tộc vàng. Điều này cũng đúng với dân CC. Cần mẫn, ít nói chăm làm, và dễ dạy, là những đức tính của dân CC nói riêng và dân VN nói chung. Vì biết cần kiệm, không mấy chốc ai ai cũng có nhà (s), có xe (s), có mini vacation và big vacation dài dài. Lúc đầu, để tiết kiệm, AH chúng ta thường tìm những nơi nào có bà con bạn bè để vừa đến thăm, một công hai việc, vừa chơi luôn. Dần dần, chúng ta rủ nhau đi cruises, đi du lịch ngoài Mỹ châu, ngoài Âu châu v.v. Hình ảnh du lịch tối tấp xuất hiện trên LT với những khuôn mặt hồn hở sung sướng của cả chủ lân khách. Con cái chúng ta cũng đã bắt đầu trưởng thành và lập gia đình và tin thi đỗ của thế hệ CC thứ hai đã thấy đăng trên LT: nào là con của AH A đỗ bằng Ph.D. của trường MIT, con của AH B đã đậu bằng Engineer.

THỜI KỲ BẢN LỀ.

Trong khoảng thời gian 20 năm tị nạn, AH chúng ta, qua LTAHCC, âm thầm tự vấn lương tâm để định cho cá nhân và cộng đồng CC một hướng tiến. Trong nỗi khoắc khoải này, may thay, từ trời Âu, một tiếng nói nhẹ nhàng nhưng khúc chiết, đầy thẩm quyền và uy tín, chuyển tư tưởng của mình qua “bài mìn nghi ky” để đến từng AH chúng ta với thông điệp “Thế Hệ Bản Lề”. AH Trần Lê Quang, đã đề nghị một ý kiến lãnh đạo giúp chúng ta, những kỹ thuật gia lưu vong, chuẩn bị đóng góp vào việc tái thiết VN. “Thế Hệ Bản Lèle” đã gây thảo luận khá sôi nổi trong những LT tiếp nối với những bài như, kỹ thuật lập kế hoạch phát triển, đề nghị về hệ thống cầu đường và hỏa xa thời hậu Cộng sản, kế hoạch thành lập ủy ban nghiên cứu phát triển v.v. Đáng buồn thay, phần nuôi dưỡng “Thế Hệ Bản Lèle” hầu như bị lãng quên để mang LT trở về khuôn khổ lỏng lẻo, tùy hứng nhưng không đi ra ngoài tinh thần “Xuân Thu Nhị Kỳ”, họp mặt, picnic, tin vui tin buồn, “Dâu Hiền Rể Thảo”. Đó là chưa nói đến lời tự thú của một AH là những dữ kiện căn bản trong dự án do AH ấy đề nghị là những dữ kiện bịa.

Chúng ta nhận thấy, hình như LT mang nặng tình hoài cổ. Phảng phất trong các bài viết, các bức hình vương vấn một nỗi già cỗi, tự mãn và an phận, dù cho lâu lâu chúng ta vẫn được nghe dóng lên tiếng thắc mắc của người chuyên viên hải ngoại tự hỏi mình phải làm gì trong công cuộc phát triển VN ngày nay.

THỜI KỲ GIAO ĐỘNG.

Trong cộng đồng Công Chánh chúng ta, có một số anh em, qua các bài viết, qua các cuộc thảo luận tay đôi, tay ba, đã tỏ ra không mấy hài lòng với LT. Họ đề nghị nên lập chính thức với đầy đủ tư cách pháp nhân, và bất vụ lợi. Tôn chỉ của hội tụ trung xoay quanh vấn đề sưu tập những kỹ thuật tân kỳ, nghiên cứu phương pháp áp dụng các kỹ thuật ấy vào hoàn cảnh VN, quy tụ và thống kê tài nguyên nhân sự kỹ thuật hải ngoại. Nói chung, Hội sẽ dùng Kỹ Thuật làm bàn đạp để từ từ chinh phục Chính Quyền đương nhiệm, qua những hợp tác phát triển thuần túy chuyên môn, không ngoài mục đích chuyển hướng phương pháp quản trị quốc gia tiến đến dân chủ thật sự.

Nguyễn vọng đổi thay, tuy vậy, không được nói lên một cách quyết liệt nên bị tư tưởng lửng lơ con cá vàng chi phối và kết quả là LT vẫn mang hình dáng và nội dung cũ. Và ý kiến lập hội chính thức hầu như bị bỏ quên. Đa số những AH thuộc “câu lạc bộ” của tiếng nói “chính thống” muốn duy trì LT trong khuôn khổ ái hữu nguyên thủy, vì họ e ngại rằng nếu để cho nó nặng về chính trị/kỹ thuật, LTAHCC, một kỷ vật quý báu đánh dấu cuộc đổi đời, sẽ bị mai một. Và ý kiến lập hội chính thức được cơ cấu hóa để phản ánh tôn chỉ của một tổ chức nặng phần kỹ thuật với một lập trường chính trị rõ ràng đã bị bài bác bởi một số cá nhân qua vài bài phát biểu ý kiến trên LT. Trong lúc đó, đa số thầm lặng thì rất là kín miệng hay không mấy quan tâm. Một điều làm họ lo ngại nữa là một tổ chức tương tự sẽ chia rẽ hơn là đoàn kết cộng đồng CC vì sự phân chia chức vị phái cổ của các thành viên trong ban quản trị sẽ đưa đẩy Hội thiên về những ý kiến không hợp với ý muốn của hội viên. Sau rốt, chắc chắn cơ quan ngôn luận của Hội sẽ không phải là LT nữa mà là một tờ xuất bản định kỳ, trong đó, ngoài những đề tài chính trị, liệu tờ báo có đủ bài vở kỹ thuật để cống hiến cho độc giả hay không. Đó là chưa kể vấn đề tài chánh và nhân sự cần thiết để điều hành Hội và tờ báo.

Loanh quanh lẩn quẩn, vấn đề là chúng ta chưa có đủ tầm vóc, chưa dấn thân, và chưa có một lập trường đúng với tư cách chuyên viên, như nhiều người trông đợi, trong một giai đoạn lịch sử trong đó vấn đề kỹ thuật, nếu được một cộng đồng thống nhất, đoàn kết, yểm trợ, có thể đóng góp một vai trò tích cực khả dĩ chuyển hướng một hệ thống chính trị đang âm thầm khao khát làm một cái gì cho đất nước trong niềm hối cải để khởi phái bị phán xét bởi quốc dân.

KẾT LUẬN.

Lời kêu cứu “Ai là người giúp tôi giải quyết nỗi băn khoăn này?” của một AH đăng trong LT số 64 xét ra cũng dễ mà khó để có một câu trả lời thỏa đáng. Theo đề nghị của một vị AH cao niên thì chúng ta nên áp dụng chính sách business as usual để trả ơn chén cơm Siêu Mẫu. Nghĩ cho cùng, chúng ta phải cẩn kẽ phân tích hiện tình. Để có một ý niệm đích thực về hiện tình đất nước, theo thiển ý, chúng ta nên dùng một trường hợp điển hình để làm căn bản so sánh. Khi cha mẹ không thuận thỏa phải thôi nhau thì tự nhiên con cái sẽ bị bỏ bê, không được dạy dỗ, chăm sóc. Chúng sẽ bị xô vào đường thất học, ma túy, băng đảng, đĩ điếm, cờ bạc, đâm chém và tù tội. Cả gia đình buồn bã, âu sầu, tan nát. Lợi tức gia đình suy giảm rất nhiều, nhà, xe, đồ đạc phải bán đi để trang trải nợ nần. Một cách rộng lượng, chúng ta có thể xem Chính Quyền đương nhiệm một bên và bên kia là nhân dân VN, gồm có đồng bào trong nước và cộng đồng VN ở nước ngoài trong đó có gia đình CC, là một cặp vợ chồng không thuận thỏa phải ly dị nhau. Trên bình diện quốc gia, hậu quả của một tình trạng tương tự là những thế hệ trẻ sẽ bị hư hỏng và tài nguyên quốc gia bị phí phạm một cách tuyệt vọng.

Khi mới ly dị, cả hai vợ chồng thách thức, phỉ báng, chửi bới nhau. Họ giận dữ đổ lỗi cho nhau và có thái độ dè chê cần, tối đâu thì tối! Vé lâu về dài, sau những đêm năm vắt tay lên trán suy nghĩ, cả hai đều tự thấy mình vô lý nhưng không ai chịu bỏ mặc cảm để xích lại gần nhau. Nhìn thấy gia đình và xã hội băng hoại, cả hai vợ chồng tự thấy hối hận và sợ hãi về nhịp độ suy đồi. Ai lỗi ai phải? Cả hai vợ chồng đã có một lúc nào đó tự nghĩ rằng

chính vì sự sân si cá nhân đã làm cho con cái khổ sở, cửa nát nhà tan. Khi gia đình đổ nát, quốc gia nguy vong, tất cả chúng ta đều phải chịu trách nhiệm. Con cái sẽ oán hận cha mẹ đã làm cho cuộc đời của chúng diêu linh.

Khi nghe dài truyền hình làm quảng cáo cho một hãng điện thoại với câu hát “Reach out and touch some one”, tôi thấy lóe lên một tia hy vọng và nghĩ rằng đó là giải đáp cho lời cầu cứu thành khẩn của người bạn AH của chúng ta. Nhưng ai sẽ làm cử động reach out trước? Nếu có mặc cảm là người chìa tay ra trước là kẻ lỗi lầm thì chắc chắn không ai chịu reach out trước và tình thế bế tắc vẫn hoàn bế tắc. Vậy trước tiên về phía CC, nói riêng, chúng ta phải minh định một lập trường reach out và bằng mọi cách chuyển thông điệp ấy đến chính quyền đương nhiệm. Muộn còn hơn không, không ai ngoài chúng ta có thể cứu vãn được tình hình. Thời gian là kẻ thù của người Việt. Nếu không kịp thời hành động, thì đất nước và con dân Việt Nam sẽ không tài nào cất đầu lên nổi trong một thế giới mà sự cạnh tranh rất là khắc nghiệt và có tính cách toàn cầu. Và rồi cuộc, bao nhiêu máu đổ xương rơi, dưới một hình thức tế nhị hơn, VN vẫn muôn đời bị nô lệ.

Cứu cánh phục vụ của người kỹ sư không phải là Chính Quyền, vì chính quyền có tính cách giai đoạn trong lúc đó nhân dân và đất nước thì trường tồn. Do đó, cứu cánh phục vụ của người kỹ sư chúng ta là Dân Tộc và Đất Nước. Cho nên, khi Reach Out and Touch Some One là chúng ta vì nhân dân và đất nước mà chịu đi đến chỗ gặp gỡ nhau hầu khởi sự cho tiến trình sum họp gia đình. □

ĐỌC BẢN TIN ÁI HỮU...

(tiếp theo trang 64)

hoặc trích thơ văn của người khác không được chính xác, không ghi tên tác giả và không dẫn chứng xuất xứ (chẳng hạn một vài đoạn thơ trích trong bài “Văn thơ ngày cũ” của AH Nguyễn Mạnh Điểm). Ngay như tên người cũng còn có chỗ sai sót, chẳng hạn như “Phạm Văn Hùm” (trang 100) đúng ra phải là Phan Văn Hùm. Chẳng hạn như tên AH Lê Thanh Tòng ở Florida, ghi là Lê Thanh Tùng ngay ngoài bìa. Những sai sót này thật ra khó mà tránh hết, tuy nhiên tránh được thì vẫn hay hơn.

Viết tới đây tôi vẫn chưa thấy thỏa mãn vì chưa nói hết được hết những gì mình định và muốn nói về bản

tin 65 này, cũng như về các sinh hoạt ái hữu. Tuy nhiên khả năng của mình diễn tả trên giấy cũng có giới hạn. Viết nhiều quá, khen hay chê, mà viết không khéo, lại dâng ra “gây thù chuốc oán”. Và nếu lại làm “mích lòng” những người “cố lòng” thì thật là một điều “đại họa”! Cho nên xin ngừng tại đây vậy, với lời mong là tất cả các ái hữu có đọc bản tin 65 này (tôi biết có nhiều người nhận mà không đọc, hoặc đọc rất hờ hững), sẽ tìm thấy ở đây rất nhiều “tình ái hữu”, sẽ nhận ra công lao hy sinh và cố gắng vượt mức của các ái hữu trong Ban Phụ Trách, và sẽ đồng ý với tôi về việc tuyên dương và cảm ơn họ. □

NGUYỄN CÔNG THUẦN
(New York, giữa mùa đông đầu năm 1995)